

Futur del catalanisme

Raimon Obiols / Eurodiputat del PSC

AVUI, 4 i 5 de juliol del 2007

En la discussió que es produeix sobre el futur del catalanisme, em sembla que alguns traspuen una apreciació com de *bandiera di festa già trascorsa*, per dir-ho amb mots de Salvatore Quasimodo: la bandera d'una festa que ja s'ha acabat. A mi em sembla que tenim festa per estona. Hi ha i seguirà havent-hi per molts anys una persistència de la identitat i de la *causa catalana* com a fet de llarga durada, que traspasarà conjuntures polítiques, successius períodes de la vida col·lectiva, canvis socials i culturals, evolucions polítiques espanyoles i europees, obertures a la globalització i a la interdependència. Dient això no parlo d'essències eternes, de conceptes immutables: parlo d'una realitat persistent de llarga durada. Catalunya canviarà (està canviant ràpidament) però la seva realitat comuna durarà, i amb ella persistirà una *causa catalana*, pel simple fet que els catalans, encara que volguéssim (i és clar que la majoria no ho volem) no podríem ser una altra cosa. Desapareixerem, en vindran d'altres, i el fet viu de Catalunya i de la realitat concreta de la seva situació (que produeix a parts iguals energia i malestar) seguiran suscitant mals de cap, projectes, frustracions, esperances i realitzacions.

En el joc de *cadires musicals* de la història, Catalunya restà sense Estat propi. Podia haver estat un Portugal i esdevingué en canvi una realitat nacional persistent en els seus trets comuns de sentiments i sensibilitats, d'actituds, de símbols i imaginari, de llengua i pràctiques culturals, de formes de vida quotidiana i de mentalitat individual i col·lectiva. Aquesta realitat ha mostrat tanta persistència, tanta resistència, tanta durada, que hi ha motius fonamentats per creure que persistirà per molt temps i que es projectarà en el futur, siguin quines siguin les circumstàncies, les correlacions de força, els canvis, les dificultats, les interferències, les interdependències. Això no implica pensar que tots el membres de la comunitat comparteixin un sentiment unànim i homogeni d'identitat: ho mostren a bastament totes les enquestes fetes a Catalunya en les darreres dècades. Però significa que hi ha un element

majoritari, fet de representacions col·lectives, de cultura, de posicions polítiques, que marca la identitat catalana i la marcarà en el futur (no és raonable suposar, per posar un exemple extrem, que el PP esdevingui algun dia el partit majoritari a Catalunya).

El catalanisme ha estat i és el conjunt de codis comuns que, en distints terrenys ha pres i ha donat consciència col·lectiva del fet català, de la seva voluntat de realització lliure i també de la seva insatisfacció (que genera, simultàniament, projectes i frustracions). Aquesta energia ha generat, al llarg de la nostra història contemporània, els distints projectes del catalanisme. Ara el tema d'una crisi del catalanisme davant els nous reptes és plantejat amb urgència. Ferran Mascarell s'hi ha referit recentment en un article. Josep Termes l'ha plantejat en termes dramàtics: "Al llarg del segle XX, el catalanisme ha estat la peça clau de la vertebració a Catalunya. Ha resistit persecucions i dictadures. Ha tingut moments d'exaltació i glòria. Ara, més que el catalanisme polític, és la catalanitat que està en perill". Em limitaré a una darrera menció: el llibre *La rectificació*, que hauria d'haver generat un ample debat que de moment no s'ha produït. Encara hi som a temps.

Hi ha una inquietud catalana, però no hauríem de separar-la massa de la que hi ha a totes les societats occidentals. El motiu d'aquest estat dels esperits és una realitat que inquieta tothom amb dos dits de front: la globalització accelerada, la immigració, precarietat laboral dels joves, el terrorisme, la inseguretat, la incertesa del futur, el desmanegament general de normes i valors, l'exuberància mediàtica de luxe, consum, violència i corrupció (un Dragon Khan d'hedonisme i horror).

Hi ha en les nostres societats canvis i problemes que són inèdits i complexos, oberts i interessants. Si haguéssim d'usar un terme per designar aquest estat de coses hauríem de parlar potser, com feia Paul Ricoeur, de *déliation*: un fenomen general de disgregació social, cultural, política. En l'origen hi ha una crisi de confiança: es tendeix a perdre la confiança en nosaltres, en els altres, en el futur, en la política. Tot això, a Catalunya, té a veure amb la discussió sobre el futur del catalanisme. Es tracta, també ací, d'una qüestió de confiança: racional i

raonable en algunes coses bàsiques; en la persistència de la realitat catalana, en nosaltres, en els altres que venen a viure amb nosaltres, en el futur, en les possibilitats d'una voluntat col·lectiva, de la política democràtica. Donar confiança, fer-se confiança, és gratuït i arriscat. És, en el nostre cas, necessari. En els seus millors moments, en la seva transversalitat plural, el catalanisme ha estat una confiança col·lectiva. Això li ha permès superar terribles embats. Convindria que féssim un esforç per reforçar-la. La necessitem vitalment.

Allò que ens cal és l'anàlisi dels problemes, solucions, polítiques practicables. Sorprèn, en el moment present de Catalunya, el contrast entre l'exuberància de les declaracions i la feblesa dels coneixements concrets, la opacitat de les dades, la manca d'interpretacions de les realitats concretes. El repte d'una innovació forta del catalanisme ha de ser assumit per aquests motius. Si els senyals de direcció de la majoria catalana són la llibertat, la igualtat i un progrés comú, hem d'identificar la realitat de Catalunya amb un projecte que avanci democràticament en la direcció que aquests senyals apunten. Si la unitat civil i la cohesió social són objectius a perseguir (i són objectius fonamentals perquè estan en risc), aquesta identificació s'ha de mantenir.

Ara: aquesta voluntat ha de recolzar en el realisme i s'ha de concentrar en una interpretació ajustada de la realitat de Catalunya, de les seves potencialitats, de les contradiccions. La contradictorietat interna i externa, sobretot, amb els reptes d'intel·ligència col·lectiva que planteja. Contradiccions interiors: lingüístiques i culturals, socials, polítiques. Contradiccions exteriors: amb altres pobles hispànics que, com assenyalava Antoni Castells en una conferència, plantegen la qüestió de "com és possible aixecar amb tanta facilitat un clima anticatalà". Amb un Estat que es resisteix a les reformes que li són i ens són necessàries. Amb una Europa que manté una interlocució quasi exclusiva amb els Estats, i se sent incòmoda davant la situació específica de la realitat catalana. La qüestió concreta que es planteja, en tots aquests camps, és que no hi ha alternativa viable que no sigui la *mà esquerra* d'una política tenaç i intel·ligent, que tingui uns objectius de cohesió i d'excel·lència internes, i de negociacions i aliances externes. Només així podrem evitar confrontacions estèrils. Els

ciutadans de Catalunya podem determinar el nostre futur col·lectiu si es fa àmpliament majoritària una visió clara de les possibilitats que tenim al davant. Som en una nova situació: és l'hora de plantejar-se el nou començament d'un catalanisme del segle XXI, renovat, realista, inventiu i comú, sense altres divisions que les pròpies del legítim i necessari pluralisme de les opcions democràtiques.